

LS 0002

Detta är intervju nr 2, med Fru Astrid Gripp, född Svensson, den 15 januari 1895, i Halmstad.

Lennart Setterdahl: Kan Ni tala om för mig Fru Gripp, vilken stadsdel är Ni född i, eller vilken gata, kommer Ni ihåg det?

Astrid Gripp: Ja, utanför Halmstad.

L: Det är alltså en förstad till Halmstad.

A: Det är en förstad.

L: Jaha.

Och Era föräldrar - vad sysselsatte de sig med?

A: Min far var järnvägsarbetare. And Min mor var hus..

L: Husmor ja,

A: Husmor.

L: Och ni var ytterligare två syskon?

A: Ja. En syster Julia och en bror Axel.

L: Kan Ni tala om för mig när Ni först hörde talas om Amerika?

A: Well, min far dog. Min syster här i Amerika skrev att det vore bättre om vi kom över. För vi hade varken far eller mor och det var krig i Tyskland. Så då kom vi över 1916 i juni, juni månad.

L: Då var Ni ungefär 18 19 år gammal?

A: Ja, jag tror att jag måste ha varit 18 år.

L: När vi går tillbaka lite grand till Er tidigare ungdom. Ni måste ha haft kontakt med lekkamrater eller skolkamrater som visste någonting om Amerika?

A: Ja När jag var 7 - Nej, jag måste ha varit 9 10 år. Min syster sände hem brev and vackra hårbånd and saker och ting som barn tycker om. And jag tyckte alltid att de var så roligt att få.

L: Det var alltså saker som var mycket svårt att få i Sverige, alltså; som Ni inte tidigare hade sett?

A: Å ja, det var det.

L: Och Ni lekte tillsammans med andra barn med dessa saker?

A: Yes. Och jag hade Väldigt roligt med dem också. Väldigt roligt!

L: Är det någonting särskilt som Ni kommer ihåg?

A: No, but vi brukte slå boll, heter det visst. Det är svårt för mig, jag kommer inte ihåg så mycket. No, ingenting extra.

L: Kommer Ni ihåg om dessa brev från Er syster i Amerika, om de lästes upp högt inför familjen, så att inte bara Ni läste dem, eller

A: No, de lästes högt, för far, min syster och bror. Å, vi var väldigt glada när vi fick dem!

L: Och; Föräldrarna överraskades av att det var bättre i Amerika, eller?

A: Ja. Men ville aldrig lämna min far. Han var gammal, så att vi stannade hemma till att han hade slutat sina dagar.

L: Jaha.

Sedan skolan. Den tillbringade Ni i Halmstad, både småskola och folkskola?

A: Ja, det gjorde jag.

L: Kommer Ni ihåg namnet på Era lärare?

A: Then. Småskolan var Selma Svensson, fröken Selma Svensson. Men folkskolan var mrs, Fröken Anna Ljungberg.

L: Ja. Vilket distrikt var det i Halmstad, Ni kommer inte ihåg namnet på skolan?

A: No det var en Stor skola, på öster. Det är allt jag kommer ihåg.

L: Jaha.

Var det något särskilt under undervisningen, till exempel geografi om Amerika, att de nämnde någonting särskilt om detta, eller om utvandringarna?

A: Det kan jag inte komma ihåg, att det var något extra, men de nämnde alltid att det var bättre i Amerika, än vi hade det då, på Den tiden i Sverige.

L: Jaha.

A: Men nu är det så mycket bättre.

L: Hur var det med Tyskland och Danmark, arbetsvandringarna till dessa två länder. Var det aktuellt på den tiden, eller? Hörde Ni någonting om det?

A: No. Det hörde jag inte. Men kriget var 1916 i Tyskland, eller: Tyskland och Amerika var det. Så vi lämnade Vi lämnade Halmstad 1916, i juni.

L: Konfirmationen den var också genomförd i Halmstad? Och vilken kyrka? Halmstad kyrka?

A: Ja, Statskyrkan.

L: Statskyrkan. Kyrkoherde?

A: Cervin var det.

L: Kommer Ni ihåg hur många elever ni var i konfirmationsklassen?

A: Jag tror vi var 32.

L: Jag vill fråga en fråga angående ungdomar i den åldern. De brukar alltid prata om framtidsutsikter och planer de har för framtiden. Var det någonsin tal om att de skulle gå utomlands?

A: Ja, det var många som lämnade för Amerika, det vet jag. Det var inte bara jag!

L: Nähä.

Hur var det med religionen i Ert hem? Utgjorde den en framträdande plats?

A: Ja. Far han var inte .. Han var inte religiös kanske, but Han ville vi skulle gå till söndagsskola, och kyrka. And he was a quite - Han var en God man, det vet jag.

L: Det politiska parti som .. Tillhörde era föräldrar något utav dem?

A: No, nej det gjorde de inte.

L: De var inte aktiva

A: Min mamma dog när hon var 41 år gammal, and, så Hon hade inte mycket tid med någonting.

L: Ni vet inte vilken inställning era föräldrar hade till emigrationen, alltså, på bygden, runt omkring, när de åkte, att de pratade om det?

A: Nej, det vet jag inte.

L: När Ni växte upp, Fru Gripp, fanns det någon i Er hemtrakt som hade varit i Amerika och återvände?

A: Jaa, det var det. Inte alla som kom tillbaka. Det var ju inte så många som kom tillbaka! Men Di hade det mycket bättre, de köpte land, de byggde hus. Bättre än när di lämnade!

L: Men Ni menar alltså; att de husen och de gårdarna, som de köpte, de blev bättre beskaffade med både boningshus och huvud- manngårdsbyggnad och sådant?

A: Ja, det vill jag mena, att det var mycket bättre, efter de hade varit i Amerika.

L: Om de hade med sig några nya idéer ifråga om redskap och sådana saker, kan Ni nämna någonting som Ni kommer ihåg eller har sett?

A: Nej, det kan jag inte. Det - Det kan jag inte.

L: Brukade dessa personer berätta om Amerika, eller, som man säger: berömma Amerika i fina ordalag?

A: Nej De tyckte om Sverige. Men; You know, de kom över till Amerika för att tjäna lite mera. Men; när de kom tillbaka, så hade de ju mera pengar och kunde bygga upp et. But jag tror nog de tyckte om Sverige! Jag gjorde det!

L: Jaa.

Fanns det andra i trakten som hade säsongarbete på andra platser: inte bara åkte utomlands, utan som stannade i Sverige, men åkte till andra platser och fick arbete på?

A: Jag .. Jag bara kommer ihåg en young; en ung man. Han gick upp till Norrland. Han arbetade på - vad heter det i lag, in älvarna därhemma?

L: Flottarelag.

A: Ja. Flottarelag.

L: Jaa.

A: Men annars stannade jag i Halmstad till Jag gick. Jag lämnade till USA när jag var 18 19 år, så jag kan ju inte säga mycket.

L: Men det var på den tiden, när Ni var 15 16 år, att det var svårt att få arbete.

A: Ja, det var en svår tid.

L: Förekom det under Er uppväxttid att tidningarna propagerade för Amerikautvandringen? eller för arbetsvandringar till andra länder?

A: Ja, vad jag kommer ihåg - de ville ju inte att man skulle lämna. Men det var en Förskräcklig massa som lämnade på den tiden. Men

L: Kyrkoherden han nämnde ingenting om emigrationen?

A: No. Det kan jag aldrig komma ihåg att han gjorde. Han hade nog till att göra 32

L: Om vi nu kommer fram till den tidpunkten när Ni nu Fru Gripp bestämde Er för att resa till Amerika? Vad var egentligen den reella meningen bakom allting detta?

A: No, det var bara att: föräldrarna var döda. And vi var bara vi tre syskon. Min syster tänkte: det vore bättre om vi kom över här, eftersom det var krig i Tyskland så nära Sverige. Så vi kom över, and det var dåligt med

L: Vem hjälpte er med resan? Hade ni själva arbetat ihop med pengar?

A: No. Min syster hon sände oss pengar, så vi betalade de tillbaka.

Och, No, Vi hade inte nog till tre av oss.

L: Så det var två syskon: en broder och en syster.

A: Så vi var tre på en gång som kom. Men vi fick låna pengar utav min syster. Men; så fick vi arbeta med detsamma här, så vi börjate betala tillbaks.

L: Var det många fler än er som åkte på samma båt?

A: Well, det var Många, but det var bara En ung man som kom till Cleveland, vad jag vet, på samma gång.

L: Vilken väg tog ni - till Göteborg - över Norge - eller via Danmark?

A: Vi kom till Göteborg, först. Än sedan åkte vi till Norge; Kristinehamn?

L: Kristiania.

A: Kristiania.

Det är vad jag kommer ihåg, att vi kom upp där.

L: Ja.

Och sedan åkte ni direkt över till Förenta Staterna?

A: Ja.

L: Och hur lång tid tog resan?

A: Ja det .. det tog Jag vet inte om det tog Två veckor eller .. Jag Tror att det tog två veckor. På båten det tog about nio, nio dygn tror jag. Så hade vi ju tågride, så vi hade en lång trip.

L: Och Ni kom till New York, och fortsatte resan vidare till Cleveland?

A: Jaa, vi kom till New York. And then we came to Cleveland, because it was my sisters place.

(Några ytterligare engelska meningar, svåra att uppfatta),.

L: Ja.

A: So we come to my sister nine o'clock at night, and, å!

L: Vad hade Ni för erfarenhet nu om Amerika, när Ni första gången kom hit? Tyckte Ni det var bättre ekonomiskt? Var det bättre på annat sätt, eller: berätta lite grand!

A: Well, vi kom på torsdag, torsdag kvällen klockan elva. And Vi började arbeta på måndag morgon. And vi förstod icke ett ord vad de sade och talade om! Så det var ju lite svårt för oss, men; det gick!

L: Vad hade ni bestämt Er för när Ni åkte från Sverige? Att Ni skulle stanna för ett par år? eller skulle ni stanna för längre tid?

A: Ett par år, om vi kunde .. Vi skulle gå hem med detsamma! (skratt).

L: Jaha.

A: Vi hade inte tänkt att stanna. Inte Jag, inte!

L: Hur var det med de andra som emigrerade? Hade de samma åsikt, att de skulle återvända efter ett kort tag?

A: ja, nästan alla på båten så sade det att: fem år, men Inte längre! Men jag vet inte hur det blev.

L: Om vi förflyttar oss tillbaka till Sverige igen. Och; Jag ställer frågan att: De som kom tillbaka till exempel yngre personer, var de annorlunda klädda, än resten av den svenska befolkningen?

A: Ja, visst var de det! Man kunde ju se med detsamma att de nog varit i Amerika.

L: På vad vis?

A: Ja, på vissa - modernt - modernt, och finare på något sätt! Jag vet inte precis vad läget var, Men man kunde ju se med det samma när de varit här. Jaa.

L: Anser Ni att emigrationen från Er bygd inverkar någonting på själva bylivet, alltså; nöjeslivet, var det annorlunda på grund av emigrationen?

A: No, det tror jag inte att; No. Det tror jag var sparsamt, att det hände något.

L: Det hände aldrig att man fick ta arbetsfolk från andra platser utav Halland, in till Halmstad, eller...

A: Inte på den tiden; men - nu - gör de det.

L: Jaha. Jaha.

Kommer Ni ihåg - utanför Halmstad är detta mest - om backstugor och torp? Såg Ni detta under Er tid? Om dessa var öde?

A: Well, nog var där torp, men som sagt, jag var mest i stan och arbetade innan jag kom över här. Men nog vet jag att där var torp, stora familjer hade di. Torparfamiljer.

L: Så Ni tror att landsbygdens folk emigrerade mer än stadsbor?

A: Ja, det tror jag.

L: Det var alltså hårdare tider på landsbygden, i förhållande till stadslivet?

A: De arbetade strängt på landet, många timmar. De var glada att komma iväg.

L: Ni kommer inte ihåg någon föregångsman inom bygden, alltså inom Halmstad, eller utanför, som hade en verkning på bättre villkor för arbetarna eller för folket?

A: Det kan jag inte säga. Jag kommer inte ihåg det.

L: Har Ni kvar några minnen från emigrationen, alltså: den tid Ni åkte på, alltså; från Ert hem eller från någon annan plats, som Ni särskilt har Er kärt? En minnessak?

A: No, Jag tyckte Jag ville aldrig lämna at.

om mitt hem in Halmstad. Jag ville aldrig lämna -at.

L: Nähä. Har Ni återvänt någon gång till Sverige Fru Gripp?

A: Jaa. Jag var här, 1922 så gick jag hem. Jag hade inget hem, jag stannade hos gamla vänner. Fem månader.

L: Vad fick Ni för intryck vid den .. Vid det besöket? Var det bättre, eller.. hade Ni

A: Jaa, det var bättre. Jag mötte ju mina gamla skolkamrater, and många hade - well - en del hade flyttat, en del hade förlovat och gift sig, så det var skillnad på Det viset.

L: Hade några av dem rest till Amerika efter Er?

A: Jaa, där var att de hade rest! And jag tog ett par med mig när jag gick från Halmstad! Men det var inte Mitt fel, vi hade planat det förut!

L: Märkte Ni någonting? Den ekonomiska sidan var lite bättre år 1922 än 1916?

A: Jaa, det var det! Så Sverige har gått framåt sedan Den tiden.

L: Om vi tar 1922 års Sverige och 1922 års Amerika - vilket - var det stor skillnad? Jag menar: med modern, vad ska man kalla det alltså; De hade bättre arbetarhem i Amerika på den tiden än i Sverige?

A: Ja, de hade mera rum here and mera bekvämligheter då, så det får man ju säga. Det var ju bättre här. Jaa.

Transkriberat från kassettband 2011-01-11 /O-KS